

До основних наслідків опустелювання відносять: скорочення обсягів виробництва продовольчої продукції; зниження якості води, замулення водойм; погіршення стану здоров'я людей, а також очні, респіраторні та алергічні захворювання на пил; міграція постраждалого населення через порушення звичного способу життя. Зміна клімату не єдина причина, що пов'язана із деградацією ґрунту. Вагомий вплив має і агровиробництво та його наслідки. Глибинна оранка, розорювання природних схилів, а також надмірне використання різних видів добрив та агрохімікатів та інше. Через зараження ґрунту і рослин токсичними і отруйними речовинами відбувається загибель флори і живих організмів, що знаходяться у ґрунті [5].

Отже, серед найголовніших причин опустелювання є географічні та антропологічні, що несуть за собою виникнення у більшості населення хвороби. Дана проблема призводить до втрати біосфери та зникненню водних ресурсів, загострення проблеми водозабезпечення суспільства та, як наслідок, погіршення умов життя населення. Задля боротьби з деградацією земель та опустелюванням, необхідно визначити пріоритетні завдання щодо покращення діяльності земель, та зниженню швидкості деградації земель.

Бібліографічний список:

1. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Цілі сталого розвитку та Україна.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>.

*Науковий керівник:
д-р економічних наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету
Вишневецька О.М.*

ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ПІВДЕННОГО БУГУ: ОПТИМІЗАЦІЯ АНТРОПОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ

Курепін Вячеслав Миколайович,
*старший викладач
Миколаївський національний аграрний університет*

Дефіцит прісної води – одна з найважливіших проблем людства, яку воно намагається вирішити як на планетарному рівні, так і на рівні окремих країн. Питання дефіциту водних ресурсів в Україні – одна з найгостріших екологічних проблем держави, а підвищення якості питної води сьогодні як ніколи турбує населення. Україна належить до держав з недостатнім забезпеченням водними ресурсами. Водні об'єкти України вкривають 24,2 тис. кв. км, що становить 4,0% від її загальної території (603,7 тис. кв. км) [1]. Вона – одна з найменш водозабезпечених країн Європи.

Миколаївська область територіально належить до басейнів р. Південний Буг (59,5%), р. Дніпро (23,5%) і річок Причорномор'я (17%). На території області налічується 121 річка та балки (довжиною більше 10 км) загальною довжиною 3619,84 км, з яких шість середніх річок: Кодима (59,0 км), Синюха (24,0 км), Чорний Ташлик (41,0 км), Чичиклея (86,0 км), Інгул (179,0 км), Інгулець (96,0 км) та одна велика річка Південний Буг. Річки використовуються для побутового, промислового, сільськогосподарського водопостачання та транспорту.

Негативні зміни в екологічному стані водних ресурсів області, причини глобального характеру, пов'язаними з потеплінням клімату, та локальними, спричиненими діяльністю людини спричиняють антропогенне навантаження на річки регіону [2]. Басейн Південного Бугу є одним із потужних аграрних регіонів України з високим рівнем промислового виробництва. Тут розміщено 82 адміністративних районів (43 повністю і 39 частково), 35 міст, 65 селищ, 2 878 сіл, в яких проживають 4,2 млн. чоловік (у тому числі 2,4 млн. міських і 1,8 млн. сільських жителів), що складає близько 8% всього населення України. Переважна його частина перебуває під впливом сільськогосподарського виробництва. Сільськогосподарські угіддя в загальній площі басейну становлять 81%, змінюючись на водозборах окремих річок в межах 74-90%. Найбільш освоєні басейни річок степової зони.

Десятки тисяч річок Миколаївської області повністю або частково зникли через природні та природно-антропогенні причини: зміни клімату, переформування русел, осушувальну меліорацію, забір води для господарських цілей, зведення водосховищ, розорювання земель, розширення площ населених пунктів, розбудову промислових вузлів, транспортних шляхів тощо [3].

Південний Буг має великі та малі притоки, зокрема р. Синюха, яка утворюється в результаті злиття річок Тікич та Велика Вись. До речі, річка сьогодні вважається найчистішою в Україні, хоча в неї потрапляють відходи промислових підприємств. Лівий приток Південного Бугу - річка Чорний Ташлик. Воду використовують для технічного і побутового водопостачання, а також для зрошення. В межах Миколаївської області Чорний Ташлик приймає води р. Грузька, води якої використовуються на сільськогосподарські потреби, водопостачання.

Річка Інгул найбільша притока річки Південний Буг, витікає з невеликого лісового озера, розташованого на території Кіровоградської області. Інгул є справжньою рікою життя. Ріка живиться багатьма підземними джерелами, що знаходяться як у її руслі так і по всій площі водозбору. Декілька століть тому його вода чиста і прозора використовувалася як питна вода людьми і тваринами для приготування їжі, поливу земель та служила транспортною артерією. В теперішній час води річки та її приток використовуються населеними пунктами для зрошення земель, питного і технічного водопостачання, розвитку рибного господарства. Після непередуманого втручання людини в життя річки, ми не в змозі очистити поверхневу воду до санітарних норм питної води [4], на сьогоднішній день Інгул потребує очисних заходів із-за забруднення його вод.

Інгулець - п'ята за величиною серед річок, що течуть Україною (після Дніпра, Дністра, Прута, Південного Бугу) і третя у нашій області. Річка тече вузькою стрічкою, береги якої порослі очеретом, після спорудження водосховищ у верхній і середній течії Інгульця у деяких населених пунктів природний режим річки порушився, він зберігається лише на ділянках, розташованих нижче гребель.

Інгулець давно перетворився на складну водогосподарську систему, її води використовуються для промислового водопостачання і зрошування, а також для розведення риби. На Інгульці споруджено велике Карачуновское водосховище, що служить джерелом питного водопостачання. У зв'язку з дуже великим забрудненням річкової води рудниковими водами та промисловими стічними водами Криворізьким та Інгулецьким гірничо-збагачувальними комбінатами, поодинокі рекреаційні зони відпочинку перебувають у запустінні.

Права притока річки Інгулець – Висунь, яка інтенсивно використовується людьми для водопостачання, рибальства, споруджено багато ставків (близько 150) та невеликих водосховищ. Оскільки основним типом живлення річки є снігове, а кількість опадів у зоні степу незначна, до того ж, велика кількість води утримується у ставках, то течія річки сповільнюється і місцями починається інтенсивне замулення та пересихання русла. Дана проблема потребує необхідного вирішення.

Ще одна річка Миколаївщини - Кодима, бере свій початок із джерел в сильно заболоченій балці поблизу села Будей Кодимського району Одеської області. Кодима майже зовсім не має течії, місцями губиться в очеретяних болотах та луговинах, але під час весняних повеней широко розливається. Використовується річка для водопостачання залізничного транспорту, поливу городів та інших сільськогосподарських потреб. Кодима зазнає значного антропогенного впливу протягом тривалого часу, вже на наших очах, річка перетворюється на болото.

Тисячоліттями пробиваючи свою дорогу в гранітах кристалічного щита, річка Мертвовод тече однією з найстаріших ділянок суходолу Євразії (територія Миколаївський області), сформованій з вулканічних порід поверхні - ліва притока річки Південний Буг. Вона бере свій початок з джерела біля с. Шевченко, Бобринецького району, Кіровоградської області.

Вузьке й глибоке, століттями незмінне русло привернуло увагу так званих «перетворювачів природи» - на Мертвоводі побудували безліч дамб, широкі рівнини по обидва береги до самої води розорали під лани. Дамби сповільнили течію річки, спричинили її замулення, колись судноплавне русло Мертвоводу заросло очеретом - шар мулу місцями сягає 5 - 7 м, нині деінде це - болото, яке можна перейти убрід. Сучасні дослідники пояснюють гіркоту вод річки підвищеною мінералізацією, забрудненістю іонами металів магнію, заліза, натрію та марганцю. В річці буквально зашкалює концентрація сірководню.

Оптимальним варіантом розв'язання поставленої проблеми (дефіцит прісної води) в Миколаївській області є системна реалізація державної політики сталого інноваційно-інвестиційного розвитку водного господарства та

підвищення ефективності управління водними ресурсами [5] і охорону від кількісного та якісного виснаження, відтворення водних ресурсів.

Таким чином, вирішення екологічних проблем полягає у суттєвих змінах характеру природокористування, концепції розвитку водного господарства, з врахуванням світового досвіду управління природними комплексами області та повинні здійснюватися на якісно новому рівні - можливості активізації робіт, спрямованих на збереження та очищення річок Миколаївської області.

Література

1. Курепін В. М. Екологічні виклики регіону / В. М. Курепін, В. С. Іваненко // День Землі - Earth Day [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 28-31. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7041>.

2. Курепін В. М., Курепін Д. В. Державне управління у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади. Modern Economics. 2020. № 19(2020). С. 94-100. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-16](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-16). URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7419>.

3. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8596>.

4. Курепін В. М. Відновлення і збереження водних ресурсів Південного Бугу / В. М. Курепін // Глобальні ризики у формуванні міжнародної екологічної безпеки. Збережемо джерело життя – воду! [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті до Всесвітнього Дня водних ресурсів, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 18-22. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7055>.

5. Курепін В. М. Альтернативні джерела енергії, як захід скорочення антропогенних викидів парникових газів у Миколаївській області / В. М. Курепін, В. С. Іваненко // Глобальні ризики у формуванні міжнародної екологічної безпеки. Збережемо джерело життя – воду! [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті до Всесвітнього Дня водних ресурсів, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 26-29. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7057>.